

Kortfattat om viktiga termer

Anmälningsplikt: den plikt för alla som lever i Sverige att anmäla vetskap om grov brottslighet.

Bikt: att inför Gud och medmänniska bekänna sin synd och få förlåtelse. Varje medkristen kan förmedla Guds förlåtelse, men tystnadsrätt gäller endast för pastorer.

Enskild själavård: när det finns en ömsesidig förståelse av att detta är ett själavårdssamtal av biktkaraktär under absolut tystnadsplikt.

Sekretess: lagar och regler för olika myndigheters verksamheter, som innebär undantag från offentlighetsprincipen och tryckfrihetsförordningen.

Själavårdande samtal: samtal i grupp eller enskilt, med själavårdande inriktning. Här gäller allmän tystnadsplikt.

Tystnadsplikt: den plikt gentemot evangeliet och medmänniskor som har sin grund i tystnadslöfte vid ordinationen.

Tystnadsrätt: undantag från den allmänna anmälnings- och vittnesplikten för präster, pastorer och motsvarande med absolut tystnadsplikt.

PM om tystnadsplikt

*för pastorer och diakoner
i Svenska Missionskyrkan*

Antaget av Svenska Missionskyrkans församlingsråd 2001-08-16

Definitioner:

Tystnadsplikt, kyrkans ansvar: det som kyrkan enligt eget beslut ålägger pastorer och diakoner i samband med ordination.

Tystnadsrätt, samhällets ansvar: juridiskt undantag från vittnesplikt inför domstol, för präst inom Svenska kyrkan eller den som innehar motsvarande ställning i andra samfund.

Tystnadsplikten i konstitutionstexterna

I kyrkoordningen sägs: ”Pastor ger tystnadslofte om sådant som anförtros under bikt och enskild själavård. Diakon ger tystnadslofte om sådant som anförtros i själavårdande samtal eller rör människors personliga förhållanden”. Skrivningarna har motsvarighet i församlingsordningen, där tystnadsloftets olika innebörd refereras. Där sägs också att dessa löften aktualiseras vid installation.

Formuleringarna avser att göra en distinktion mellan pastors tystnadsplikt (särskild/ absolut), som har täckning i det juridiska begreppet tystnadsrätt, och diakonens tystnadsplikt (allmän), som motsvarar sekretesslagens bestämmelser om allmän tystnadsplikt inom t ex skola, socialtjänst, vård och omsorg.

Särskild tystnadsplikt respektive allmän tystnadsplikt

Den särskilda/absoluta tystnadsplikten är ovillkorlig då det gäller specifikt angivna förhållanden: det som yppats under bikt eller i enskild själavård.

Gränsdragningen mellan enskild själavård och allmänna förtroenden är viktig. Det skall vara tydligt och klart från båda parter, att samtalet betraktas som enskild själavård. I övrigt, dvs allt annat än det som är bikt eller enskild själavård, gäller den allmänna tystnadsplikten.

Den särskilda/absoluta tystnadsplikten omfattar pastorer.

Den allmänna tystnadsplikten motsvaras av sekretesslagens bestämmelser. Dess regler innebär, att man inte får föra vidare förtroenden eller uppgifter om enskildas förhållanden, inte ens om enbart ringa skada kan tänkas uppstå för den/ dem som berörs.

I begreppet *själavårdande samtal* finns en utökad tolkning av tystnadsplikten för diakoner jämfört med sekretesslagen. Termen har inte juridiskt skydd och kan därför inte avse den absoluta tystnadspliktens avgränsade område men förstärker ändå diakonens ställning, då det i arbetet helt naturligt ingår själavård. Samtidigt föreligger anmälnings-skyldighet om man får kännedom om vissa brott, t ex övergrepp mot barn.

I församlingslivet bör denna distinktion vara tydlig. Som kyrka kan vi hävda, att varje kristen kan ta emot bikt eller enskild själavård samt förmedla förlåtelsens ord/ ge avlösning. Vi behöver samtidigt slå vakt om det juridiska exklusiva privilegiet, men framför allt vara tydliga inför omvärlden – man skall aldrig behöva tveka om pastors absoluta tystnadsplikt. Distinktionen upprätthålls gemensamt och lika av kyrkorna gentemot samhället och offentligheten.

I Svenska Missionskyrkan omfattas också avskilda missionärer och de som avskiljts för särskilda uppdrag, men inte är ordinerade pastorer eller diakoner, av den allmänna tystnadsplikten.

Brott mot tystnadsplikten

Svenska Missionskyrkans ansvarsnämnd har att behandla ärenden av disciplinär karaktär enligt kyrkostadgarna § 6. Om det visar sig att en pastor eller diakon har brutit mot tystnadsloftet, kan ansvarsnämnden föreslå kyrkostyrelsen att skilja honom eller henne från diakon- respektive pastorskåren. Det gäller både under yrkesverksam tid och efter pensionering.